

# Drygt ett dygn i Angoche

Text: Kajsa Johansson, info@kajsajohansson.se

Publicerad: Oreda 3 2006

Rader av bilar med röda vajande fanor och påklistrade partiaffischer gör sig redo för avfärd till en partikongress. Jag blir ståendes i en korsning i väntan på att de ska passera. Klockan är snart fem på morgonen, en onsdag i november och solen stiger sakta över bergen som omger min hemstad i norra Moçambique.

Bilarna med de röda fanorna beger sig söderut, jag är på väg åt ett annat håll, till Angoche. Till en stad som beskrivits för mig av andra som varit där som en deprimerande och övergiven plats. En stad som fylls av tomma affärslokaler och övergivna hus - bevisligen en plats där någon en gång hade stora planer, stora drömmar, sägs det mig.

Jag har funderat mycket på drömmar de senaste månaderna, och på förväntningar på livet. Rätten till ett värdigt liv, till tillgång till det mest grundläggande har vi ju alla för att vi är människor. Samtidigt är verkligheten en helt annan. I en övervägande majoritet av de hus vi passerar bor familjer vars rättigheter inte uppfylls inom många områden: Det finns inget vatten, ingen mat, mycket begränsad tillgång till sjukvård och många barn har inte möjlighet att gå i skolan. Det är här de bor; människorna som i fattigdomsstatistiken är de som lever i absolut fattigdom, det vill säga att de lever på mindre än en dollar om dagen. Vad har de för förväntningar på livet och vad drömmer de om?

Det är ju egentligen väldigt grundläggande men om alla människor har rätt till samma drömmar och förväntningar, kan det inte fortsätta såhär. I bästa fall utgör människorna som bor i de hus vi passerar en tickande bomb som en dag, inom en inte allt för avlägsen framtid, exploderar över de hus där människorna bor, vars behov är uppfyllda så till den milda grad att mycket rinner över. Vad det värsta fallet skulle vara vågar jag inte tänka på.

I Angoche möts vi av en gata som är identisk med den bild jag gjort i mitt huvud. Gatan är bred, i ganska dåligt skick och kantas av övergivna, tomma

hus, många av dem halvfärdiga. Många av husen är uppenbarligen från tiden före självständigheten. Vems dröm var det egentligen som skulle gå i uppfyllelse här? De som nu lever här eller de som lämnade landet för ungefär trettio år sedan?

Under dagen i Angoche träffar vi representanter för lokala myndigheter och politiska partier. Under varje möte växer känslan sig allt starkare; känslan av att Angoche inte på något sätt är en deprimerande och övergiven plats. Snarare tvärtom. Den som tänkte så, satte sig antagligen aldrig ner för att höra vad Angocheborna har att säga om livet. Tomma affärslokaler och övergivna hus säger föga om vad som pågår, hur människors vardag ser ut och vad de drömmer om. På samma sätt som proppfyllda affärslokaler och överdådiga hus inte säger oss särskilt mycket om hur människor, det vill säga vanligt folk, egentligen har det.

Hur står det då till med drömmarna i Angoche? Vi träffar en kvinna, Francisca, som jobbar på den lokala utbildningsmyndigheten. Efter några minuter börjar hon beskriva vad hon skulle vilja göra för distriktet. Hennes dröm är att alla lärare ska få tillgång till utbildning i frågor kring jämställdhet och hiv/aids. Hon ler förläget mot oss när hon understryker att detta bara är en dröm.

Jag tänker tillbaka på ett möte för ett par månader då jag simmade runt i en sjö tillsammans med en annan moçambikisk kvinna, Fatima. Hon jobbar med lokalradiostationer och inom dem med barns rättigheter och jämställdhet. Fatima berättar också om sina drömmar, vilka budskap hon skulle vilja nå fram med kontinuerligt till de som bor allra längst bort från allt ute i distriktet. Vi dyker under vattnet, kommer upp igen och konstaterar att våra drömmar på många sätt är de samma.

Samtidigt som jag blir varm av båda drömmarna, av att de finns, av hur de uttrycks, skapar de också frustrationer. De två kvinnorna jobbar båda inom

## Drygt ett dygn i ANgoche

Text: Kajsa Johansson, info@kajsajohansson.se

Publicerad: Oreda 3 2006

områden/institutioner som borde få vara självklara, långsiktiga och med säker finansiering, förslagsvis av staten. Att någon på en utbildningsmyndighet ska drömma om att utbilda lärare i frågor kring hiv/aids i ett land där nästan var femte person lever med aids är helt sjukt. Att hiv/aids är en nyckelfråga och att en av nycklarna i bekämpandet av pandemien är diskussioner om jämställdhet och rättigheter, är det få som argumenterar emot. Att någon som är ansvarig för lokalradiostationer i den fattigaste provinsen i ett utav världens fattigaste länder ska drömma om en säker finansiering, bortom ”ettårigt projektänkande”, grundat på utländska biståndsgivares godhet och godtycke, känns också det helt vansinnigt. Argumenten om lokalradios fördelar i att sprida budskap till människor som inte kan läsa och som ej har tillgång till annan information, står oemotsagda. Likväl står de båda kvinnorna utan säkerhet i sitt arbete.

Utöver Francisca träffar vi under dagen många med drömmar, från partierna och från myndigheterna. Jag har svårt att tro att politiker och tjänstemän i Sverige i samma utsträckning pratar i termer av drömmar. Vi sover en natt i Angoche och träffar morgonen efter representanter från det civila samhället, alltifrån muslimska fiskeföreningar till katolska nunnor, innan vi beger oss hemåt, på vägen som går genom de absolut fattiga hushållen. I många av de små byarna längs med vägen, fladdrar de röda fanorna på svajande bambustänger. Säger även dessa oss något om en dröm?

Men hur hänger drömmarna och förväntningarna på livet ihop? Uppenbarligen drömmer människor och pratar även om det, men deras förväntningar är låga, ibland obefintliga. Och man kan inte bli mätt, frisk och utbildad av en dröm, det blir man av uppfyllda rättigheter. Istället för att vara en drivkraft för förändring underifrån riskerar kanske drömmarna att skapa konflikter och frustrationer – för att man inte har rätt att få sin dröm uppfylld, inte har rätt att ha

förväntningar på livet. En moçambikisk vän brukar säga till mig när vi pratar om ålder att alla som är över 40 år i Moçambique lever illegalt. Den förväntade medellivslängden är nämligen strax under 40 år. Jag tappar perspektiven.

Jag tänker återigen på tickande bomber. Tänker på att samma dag som Saddam Husseins dödsstraff offentliggörs, som enligt BBC hyllas av hela världen, sitter jag på ett café. Utanför på gatan ser jag man i hawaii-skjorta á la Saddam gå förbi. Skjortans tyg har mönster av Saddams skäggiga ansikte och en och annan stridsvagn, det är en ganska populär skjorta här. Jag tänker att det är långt mellan världarna – lika långt som distansen mellan vilka rättigheter vi praktiken har rätt till.